

DROTÁRI – POSUNY TRADÍCIE

V posledných desaťročiach sa v predajniach s umeleckými predmetmi či v galériách stále častejšie objavuje zvláštny druh umelecko-remeselných výrobkov i výtvarných diel, ktoré na prvý pohľad zaujmú nevšedným materiálom, neobvyklým spracovaním aj vzhľadom. Sú moderným pretavením dávnej tradície remeselného spracovania drôtu, ktorá viac ako dvesto rokov ovplyvňovala život obyvateľov malebnej, avšak v minulosti ťažko skúšanej oblasti severozápadného Slovenska a prinášala im nádej na lepší život.

Hoci drotárstvo, patrilo k najmladším domácim historickým remeslám, dnes je jedno z najznámejších a drôtené výrobky možno považovať za typické slovenské produkty. Vzniklo ako doplnkové vandrovné zamestnanie, naviazané na hrnčiarsku výrobu. Prví drotári opravovali poškodené hlinené nádoby tak, že ich opletali do drôtených sietí, tiež z drôtu a neskôr aj z plechu vyrábali jednoduché úžitkové predmety pre hospodárstvo a domácnosť. Stovky z nich prechádzali krajinou a hlasitým vyvolávaním ponúkali bezkonkurenčné služby. Pre svoj nezameniteľný zjav i nový produkt, ktorý prinášali, sa stali typickými predstaviteľmi slovenského národa. Postupne opúšťali Slovensko aj Uhorsko a remeslo, pôvodne čisto lokálny fenomén, šírili do celého sveta. Pôsobili v celej južnej, západnej i severnej Európe, v Rusku, v Ázii, v severnej Afrike i na oboch amerických kontinentoch. Mnohí z nich sa v cudzine usadili, aby si založili drotárske dielne i prosperujúce manufaktúry. Počas svojej relatívne krátkej existencie tak drotárstvo prekonalo prudký hospodársky rozvoj a stalo sa jedným z ekonomicky najúspešnejších slovenských remesiel. Aj keď drôt ako surovinu využívali remeselníci v mnohých výrobných odvetviach na celom svete, len prostredníctvom slovenských drotárov získalo jeho spracovanie znaky samostatného remesla a rozvinulo sa do takých podôb, organizácie práce a materiálnych prejavov, aké dovtedy nemali vo svete obdobu. Drôt povýšili na úroveň tradičných remeselných, neskôr aj výtvarných materiálov a vyvinuli originálne spôsoby práce, spočívajúce v jeho ručnom tvarovaní a viazaní bez použitia spájkovaných alebo zváraných spojov. Drotárstvo dosiahlo svoj vrchol na prelome 19. a 20. storočia, no po I. svetovej vojne v dôsledku politických a hospodárskych zmien začalo upadať. V polovici 20. storočia vo svojej pôvodnej podobe definitívne zaniklo.

Nevšedná história i materiálne prejavy drotárstva trvalo pútajú pozornosť nielen historikov, ale aj remeselníkov a umelcov, ktorých láka nekonvenčný materiál a jedinečná, na prvý pohľad možno primitívna, no mimoriadne dômyselná a efektívna technológia umožňujúca neustály experiment a individuálny prístup. Zaujímavé vlastnosti drôtu v sebe ukrývajú udivujúci tvorivý potenciál i pozoruhodné výrazové možnosti, a tak sa pôvodná ľudová živnosť stáva inšpiračným zdrojom pre dnešné umelecké remeslo, šperkárstvo, výtvarné umenie i profesionálny dizajn. Najmä v posledných dvoch desaťročiach mnohí slovenskí i českí výtvarníci a umeleckí remeselníci siahajú po drôte, aby oživilí odkaz predkov v nových formách, prítlačlivých pre moderného človeka, svoju tvorbu ozvláštnili a urobili ju originálnou. Vznikajú tak pozoruhodné umelecké či remeselné diela, naviazané na staré remeslo.

Aktuálna výstava je prvou prezentáciou novodobých drotárskych prác v administratívnom centre niekdajšieho kraja kysuckých drotárov. Približuje práce viac ako päťdesiatich tvorcov vychádzajúcich z pôvodného remesla a zachytáva

jeho transformáciu do súčasných polôh. Dokumentuje dnes najčastejšie využívané techniky starého remesla a zároveň naznačuje prekvapivú pestrosť autorských koncepcií. V základných kontúrach postihuje hlavné vývojové trendy a perspektívy autentickej práce s drôtom a pripomína význam, bohatstvo a životaschopnosť unikátneho remeselného dedičstva.

Katarína Hallonová, kurátorka výstavy

VYSTAVUJÚCI AUTORI

Martin Baďura, Leopoldov
Eva Biarincová, Ružomberok
Viera Bodická, Liptovský Mikuláš
Lucia Čertíková, Bratislava
Jaroslav Drotár, Humenné
Jindřich Dudziak, Uherčice, okr. Znojmo
Matej Ďurčat, Bratislava
Marta Filová, Žilina
Silvia Fedorová, Bratislava
Jaroslav Frk, Praha
Róbert Hozák, Čadca
Javorová Viktória, Sereď
Ladislav Jurovatý ml., Bratislava
Miroslav Kalman, Petrovice, okr. Bytča
Dagmar Křížová, Bratislava
David Kozák, Praha
Soňa Kozáková, Šenkvice
Dana Krajčová, Žilina
Mária Krajčová, Žilina
Hana Krafčík-Kráľová, Bratislava
Blažena Kriváková, Žiar nad Hronom
Ľubica Kullová, Čadca
Andrea Lachová, Žilina
Lucia Maňková, Bratislava
Iveta Miháliková, Bratislava
Ladislav Mikulík, Senica
Štefan Mlich, Žilina
Petr Musil, Dobřichovice, okr. Praha
Andrea Pašteková, Bratislava
Slavomír Pecuch, Stará Ľubovňa
Martina Piatková, Bratislava
Petr a Věra Pichoví, Milevsko
Mária Porubčanská, Žilina
Stanislav Quirenz, Liberec

Hana Řepková, Praha
Lubomír Smržík, Martin
Štefan Smržík, Námestovo
Monika Sochůrková
Soňa Stupňánková, Bánov, okr. Uherský Brod
Juraj Šerík, Čadca
Jozef Šerík, Žilina
Ladislav Šlechta, Harrachov
Blanka Šperková, Brno
Ondrej Zimka Bratislava

Členovia drotárskeho klubu Džarek z Bratislavy:

Viera Cucorová
Rozália a Štefan Ďurčatovci
Anna a Milan Haviarovci
Marta Koleková
Andrea Koprďová
Tamara Maceková
Erika a Vladimír Majerskí
Oľga Obertová
Magda Rakytiaková
Mária a Miroslav Slížikovci
Helena a Peter Suchí
Jozef Šabo
Gabriela Vilémová
Alžbeta Žabková

Galéria Čadca

Výtvarné diela súčasných slovenských výtvarníkov a umeleckých remeselníkov pracujúcich s drôtom tvoria jedenástu výstavu, ktorú svojim návštevníkom ponúka Galéria Čadca. Vznikla v máji 2013 ako nový mestský kultúrny priestor. Zameriava sa najmä na sprostredkovanie tvorby slovenských umelcov, s osobitým dôrazom na kysuckých výtvarníkov. Doposiaľ predstavila verejnosti tvorbu slovenských autorov – Ondreja Zimku (galérii venoval aj originálny maľovaný základný kameň), Gustáva Švábika, Vladimíra Kompánka, Pavla Mušku, Jozefa Mundiera a Veroniky Mundierovej, Miroslava Cipára (vytvoril a daroval galérii logotyp), Ivana Köhlera, poľského maliara a grafika Michala Klisa a tvorbu ôsmich maliarov a sochárov – členov výtvarnej skupiny Galandovcov. Na prelome rokov 2014 a 2015 pripravila pri príležitosti 480. výročia založenia mesta Čadca jedinečnú expozíciu pod názvom Kysuce v písomných pamiatkach, písomné pamiatky na Kysuciach. Uvedené výstavy významnou mierou obohatili kultúrny život v meste i regióne. Popri výstavách lákajú návštevníkov a osobitne mladých ľudí najmä rôzne tematické podujatia, výtvarné dielne a diskusie s umelcami a o umení. Pedagógovia využívajú priestor galérie aj na netradičné hodiny výtvarnej výchovy. V galérii sú inštalované aj originálne veľkorozmerné drôtené objekty umeleckých drotárov z Čadce (J. Šerík: Srdce pre Čadcu, R. Hozák: Slnko pre Čadcu, L. Kullová: Anjel pre Čadcu). Bránou galérie prešlo do dnešných viac než 4700 návštevníkov. Garantmi a organizátormi výstav a uvedených podujatí sú Mesto Čadca a Kultúrne a informačné centrum mesta Čadca. Galéria sídli spoločne s informačným centrom v priestoroch Mestského domu v Čadci a je otvorená v pondelok – piatok od 8.00 do 16.00 hod. a v sobotu od 8.00 do 12.00 hod. (v prípade záujmu pre skupiny aj mimo tohto času). Vstup je voľný.